

Crisis kan lang duren: steun snel en efficiënt

Posted on 8 augustus 2020 by Eduard Bomhoff

De uitbarsting van covid-19 in Melbourne is helaas een teken dat deze crisis lang kan duren. Twee weken geleden stond het aantal doden in Australië op 6 per miljoen inwoners (Nederland tot dan zestig keer zo onveilig). Nu is de voorspelling dat 900 Australiërs gaan overlijden in de komende twee maanden.

Wat kan gebeuren in Australië – tot voor kort uitzonderlijk succesvol in de oorlog tegen het virus – kan zeker ook in Nederland. Als de meest recente schatting van het 'reproductiecijfer' voor Amsterdam en Rotterdam van 1,2-1,4 correct is, dan komt hier ook zo'n tweede golf. Nog veel meer bedrijven moeten dan sluiten; nog veel meer mensen worden werkloos.

Gemeenten zouden winkeliers, ambachtslieden en andere zelfstandige ondernemers helpen, maar de NOS citeert SchuldenlabNL: 'Het gebrek aan kennis en mankracht bij veel gemeenten is volgens sommigen zo groot, dat het niet zomaar op te lossen is'. 'Zelfs als er duizenden mensen worden aangenomen is het onmogelijk dat de gemeenten de huidige aanwas aankunnen', zegt Sadik Harchaoui

van SchuldenlabNL'.

De energierekening gebruiken om de koopkracht te ondersteunen

Er zijn betere en vooral snellere oplossingen. SchuldenlabNL pleit voor een instrument dat ik op 11 april ook al in Wynia's Week had aanbevolen: een afspraak met de energiebedrijven. Er zijn 47 energiebedrijven, die met een machtiging geld afschrijven van de rekening van hun klanten.

In mijn huidige woonland (Maleisië) heeft de overheid al vanaf maart de energiebedrijven opdracht gegeven om de energierekening te verlichten, speciaal voor mensen met een lager inkomen. Dat kan Nederland ook. Bijvoorbeeld: stop met de incasso van de energierekening voor alle particulieren en vraag de klanten of ze hun betalingen inderdaad willen uitstellen tot augustus 2021. Beslis later over gedeeltelijke kwijtschelding voor lagere inkomens. Om in deze diepe crisis tijd te winnen is opting out beter dan opting in.

AOW-premie opschorten in ruil voor latere AOW

Nog een instrument: laat de SVB iedereen aanbieden om de AOW premie voor een jaar te schrappen in ruil voor een persoonlijke toezegging om de AOW acht maanden later te laten ingaan. Actuarissen kunnen precies uitrekenen of een zuivere uitruil betekent dat de AOW 6 maanden later moet ingaan of iets meer of minder (zeker minder dan een jaar, want de SVB-klant die nu 40 jaar premie betaalt en in de ouderdom 18 jaar AOW trekt, betaalt dan 39,5 jaar premie en trekt 17,5 jaar AOW. 39,5/40 is meer dan 17,5/18). Maak het aanbod actuarieel neutraal en kies voor opt out boven opt in om tijd te sparen.

De pensioenfondsen kunnen ook zo'n deal aanbieden: opschorten voor een jaar van de premie in ruil voor 6 maanden (actuarieel te berekenen) later met pensioen. Ook hier opt out in plaats van opt in.

Overheid voelt te weinig urgentie

Essentieel is om zulke maatregelen zo snel mogelijk aan te kondigen en in te voeren. Ik volg Nederland op afstand en heb het misschien mis, maar de urgentie

die ik zie bij burgemeester Aboutaleb van Rotterdam, bij de vereniging van IC-artsen en bij de vakbond van verplegend personeel, lijkt te ontbreken bij grote delen van de overheid.

Een half jaar te laat komt nu de eerste (slappe) maatregel voor Schiphol. De GGD's hadden de opdracht om contactonderzoek te doen, maar onderzochten in grote delen van het land niks en niemand, gaven patiënten een vel papier mee naar huis en noemden dat bedrieglijk 'passief onderzoek'. Het RIVM heeft maandenlang op zondag geheim overlegd met ministers, zodat op de maandag daarna de aanbevelingen vanuit de wetenschap diezelfde ministers niet zouden ontrieven.

Nu covid-19 nog veel langer kan duren, kunnen regering en parlement helpen met:

1. Onmiddellijk wetten aan te passen, zodat burgemeesters met minder ervaring dan Aboutaleb sneller durven op te treden. Dat kan ook helpen om het geschonden vertrouwen in de overheid te herstellen. Het is goedkoop om de overheid en het RIVM in augustus te verwijten dat ze in februari verkeerd voorspelden. Maar we mogen wel eisen dat ze leren van fouten, en sneller en zekerder optreden nu de crisis veel ernstiger is en langer duurt dan we toen dachten.

2. Een paar snelle maatregelen om gezinnen te helpen, bij voorbeeld de drie eenvoudige en budgettair neutrale voorstellen hierboven.

3. Op een zorgvuldige manier het zwaartepunt van de steun wat te verleggen van bedrijven naar personen. Steun aan bedrijven is logisch in de eerste maanden van een zware crisis om te helpen bij een tijdelijke, redelijkerwijs onvoorziene aanslag op de omzet en de winst, maar mettertijd stijgt het risico dat financiële steun ook terecht komt bij bedrijven die hun tijd hebben gehad. Den Uyl sloot op oudejaarsavond 1974 de Oranje-Nassau kolenmijn in Heerlen. De strokarton in Oude Pekela is grotendeels failliet gegaan vanwege strengere milieueisen. Pijnlijk voor de werknemers, maar wijs beleid. De economie mag niet alle dynamiek kwijt raken.

4. Strenge regels zonder uitzondering voor bonussen, salarissen aan de top en opties bij grote bedrijven die steun krijgen van de belastingbetalers. Ik zou zeggen: totdat deze crisis achter ons ligt is het niet evident waarom thuiswerkende managers bij de KLM, Booking.com, Holland Casino en andere bedrijven met maatwerksteun van de overheid een veelvoud mogen verdienen van een IC-arts die haar leven op het spel zet in het ziekenhuis.